

Gallia Tamás és Déry Pál Olaszországban. Forrás: Robert Tifft archívuma

Sebestyén János. Forrás: Robert Tifft archívuma

 Hollós Máté

Angelicum – magyar hangfelvételi műhely Itáliában

Tíz éve nincs közöttünk Sebestyén János csembaló- és orgonaművész. Ám itt van velünk nyolcvannál több lemezfelvétele. Fontos szeletük Olaszországban, Gallia Tamással és Déry Pállal készült. De vajon ők kik?

Sebestyén a Magyar Hanglemezgyártó Vállalatnál készítette első LP korongjait, majd a magyarországiakat, összes lemezének felét az állami és az 1995-ben magánosított Hungarotonnál. Emlékezésében így ír: „A Rádióújság képeiről már ismertem Gallia Tamást. Csak az első munkanapon tudtam meg, hogy Thomán István unokája (Thomán Liszt tanítványa, Bartók tanára – *a szerk.*). Sovány, magas, jóképű, szinte olaszos alkata, arcberendezése volt. Teljesen különböző volt, mint a már akkor hízásra hajlamos Déry Pál, aki Szegeden született, édesapja vasáru-nagykereskedő volt, ő maga énekes pályára készült, és jóban volt a szintén szegedi Starker Jánossal, Sebők Györggyel. Gallia Tamás viszont Bartók Bélától vett zongoraleckéket, és családi hagyomány alapján jóban volt a fél zenész világgal. És olasz kinézete dacára magyar volt. Csakhogy Milánóban végezte középiskoláit. Ugyanis édesapja, Gallia Branco banktisztviselő volt Budapesten... Az olaszul kiválóan beszélő ifjú Gallia 1950-ben már túl volt a rádiós forgatói számlétron, sőt első osztályú zenekari rendező volt, reggel és este pedig műegyetemre járt, Tarnóczy Tamás első hallgatói közé tartozott. Déry Pál pedig operai vonzódása következtében minden dalmű hivatott rendezője lett...” Galliat az 1951-ben alapított MHV vezető hangmérnökévé nevezték ki. 1956-os emigrációját követően Párizsban a Pathé Marconinál, majd a Disque Charlinnél dolgozott, 1961-től a milánói Angelicum márka igazgatója. Déry ott volt a Honvéd Művészegyüttes legendás kínai turnéján, amelyről hazaútban megtagadták a moszkvai fellépést, a forradalom elfojtása ellen tiltakozva. Ezt követően Milánóban a Ricordinak kottát másol, de Gallia bevonja a munkájába, sőt amikor ő túlterhelte, bizonyos teljes feladatokat átad Dérynek. Együtt tervezik, s idővel meg is valósítják a hangfelvételeket gyorsan és gazdaságosan készítő Sonart céget.

Ki kell tekintenünk a tengerentúlra is, ahol – ismét Sebestyén emlékeit idézzük – „Rózsa Miklós New Yorkban meglátogatta barátját, George H. Mendelssohnt, a Vox lemezbirodalom Atyját, szólt rólam néhány jó szót. (Sebestyén könyvet írt Rózsáról – *a szerk.*) Másnap Mendelssohn Galliával ebédelt, aki olcsó művészanyagot ment keresni Amerikába (nem talált), terjesztőt keresett (nem talált), de amikor nevemet szóba hozta, kiderült, hogy engem találtak. Mendelssohn ugyanis szintén keresett olcsó, lehetőleg jó művészt Európában, és mikor az azonosság kiderült, igen jól mulattak.” Sebestyén külföldön készült lemezeiről szólva nem hagyhattuk említetlenül a Vox márkát, de térjünk vissza Olaszországba, Galliáékhoz.

A közelmúltban ugyanis értékes dupla CD-s album látott napvilágot Sebestyén Angelicum-felvételeiből az Egyesült Államokban. Ott él *Robert Tiff*t, eredeti foglalkozása szerint zenei könyvtáros, aki saját elhatározásából még Sebestyén életében rendezte a művész diszkográfiáját, honlapot nyitott neki. Tiff-t még csak 13 éves volt, amikor alacsony

árú, de magas minőségű lemezeket böngészett egy minnesotai boltban, s Bach Olasz koncertjének Sebestyénnel rögzített Vox-felvételére akadt. Ennek nyomán a művész további amerikai és Hungaroton-korongjait vette célba, amelyek sokszor alig ismert repertoárral is megajándékozták. Telefonon felvette a kapcsolatot Sebestyénnel, meghallgatta egy amerikai hangversenyt, így épült barátságuk, amely Tiff-t többszöri budapesti látogatásától is erősödött.

Az album változatos, Bachtól a kuriozitásokig ívelő műsorral örvendeztet meg Sebestyén János híveit és olyan hallgatóit, akik csak most, az utókorban figyelhetnek fel rá. *Haydn* és *Händel* egy-egy orgonaversenye után delikát orgonaszólók sorjáznak. *Domenico Zipoli*, *Frescobaldi*, *Bernardo Pasquini*, *Giuseppe Aldrovandini*, *Kozeluch*, *Speth* és *Johann Gottfried Walther* művei csendülnek föl, a szólók a bresciai San Carlo templom Sebestyén által kedvelt hangszerén. Az album másik lemezén Bach-concertók csembalóátiratát követően Bach Nyolc kis prelúdiuma és fúgája, valamint az a-moll fantázia és fúga szólal meg a Rovigói dóm orgonáján, végül *Hindemith* régi népdalokra komponált Orgonaszonátájának egy tétele emel át minket a barokk és a klasszika távol-múltjából Sebestyén korába.

A művésszel 75. születésnapja alkalmából a Muzsika 2011 márciusi számában beszélgetve arról kérdeztem, miként hatott rá a „régizenélés” irányzata. „Kihúzta alólam a hangszer, repertoárostul” – felelte. „Pedig nem idegenkedem a régítől – a digitális korban is gyakorta lakk-, sőt röntgenlemezekkel dolgozom, hisz azokon van a múlt. A zongorán, orgonán, amin felnöttem, eljuthatok Messiaenig s a mai szerzőkig. A historikus csembaló kisebb billentyűzetével és a barokkhoz kötődő irodalmával beszűkítő érzést kelt bennem. Mintha nagy repülőgép akarna leszállni sportreptéren. A pedálos hangszeren több szint tudtam tanítani, mint a historikus kópiákon. De végülis szép csembalóhangzást, jó ritmust, lélegzést, értelmezést bármilyen instrumentumon lehet tanulni, vagyis *muzsikát*, ami a vesszőparipám.”

Magyarok Magyarországon készítenek felvételeket – mi sem természetesebb. Kivételes nagyjaink lehetőséget kapnak egy-egy külföldi márkától – ez sem ismeretlen. De az a magyar műhely, amely Gallia és Déry keze között épült fel, s amelynek egyik művész főszereplője a magyar csembalózás és orgonálás kimagasló mestere, Sebestyén János volt, egyedi, fénylő jelenség. Déry 1992-ben, Gallia öt évvel később halt meg. 2012-es távozása előtt Sebestyén János a régi hangszalagokat és fényképeket kezében tartva így szólt Robert Tiff-thez: „Ki fog ezekkel törődni néhány év múlva?” S a rokonszenves „fiatal barát” így zárja sorait a lemezfüzetben: „Ez a kiadvány válasz a kérdésre.”